

Boksarski priročnik

Kaj je dobro vedeti, preden obiščete boksarski dvoboj?

Četrtega septembra se nam v novi športni dvorani v Stožicah obeta boksarski spektakel, kakršnega Ljubljana in Slovenija še nista doživeli. Dejan Zavec bo naredil vse, da ubrani svoj naslov svetovnega prvaka po verziji IBF. Nasproti mu bo stal edini človek, ki mu je v dosedanji profesionalni karieri prizadejal poraz – Poljak Rafal Jackiewicz –, s katerim ima slovenski »Mr. Simpatikus« torej še nekaj neporavnanih računov. Da boste lažje razumeli, kako deluje svet boksa in kaj je v njem pomembno, smo vam pripravili kratek »boksarski priročnik«. Predlagamo, da ga pred odhodom v Stožice dobro preberete, saj bo prihajajoči dvoboj s pridobljenim znanjem hitro postal še zanimivejši.

Prihod v ring ob pesmi

Pogosto in vse bolj značilno je, da boksar v ring, največkrat zakrit s svojo boksarsko »haljo«, pride ob spremljavi glasbe. Največkrat si boksar glasbo izbere sam, namen te glasbe pa je sprostitev in nabiranje pozitivne energije za borbo. Veliko boksarjev si izbere pesmi, ki jih motivirajo in imajo nemalokrat tudi sporočilo, s katerim »pozdravijo« svoje navijače in nasprotnika. Pesem, ki jo poslušamo ob prihodu v ring Dejana Zavca, je pesem »I Gotta Feeling« zasedbe Black Eyes Peas. Dejan ob prihodu v ring nima klasične boksarske »halje«, temveč majico, na kateri je fotografija njegovih dveh hčera – Tije in Ivone.

Vzdevki

Čeprav to ni pravilo, ima večina boksarjev tudi svoj vzdevek, ki je tako ali drugače povezan z njihovim karakterjem ali slogom boksanja. Tako je Dejan Zavec že nekaj časa – vzdevek je dobil že v času, ko so ga v Sloveniji poznali res največji boksarski fanatiki – znan kot »Mr. Simpatikus«. Dejan, v Nemčiji znan tudi kot »Jan Zaveck«, si je ta »simpatični« vzdevek

prislužil zaradi svojega odnosa do nasprotnika. Mnogi, ki so se z njim pomerili v ringu, so bili presenečeni nad njegovim obnašanjem: pred dvobojem jim je namesto grdih pogledov namenjal nasmeh, Poljak Jackiewicz pa se prvega dvoboja spomni tudi po tem, da se je bržkone edinokrat v dosedanji karieri z nasprotnikom – po boksarsko, s prijateljskim udarcem v nasprotnikove rokavice – pozdravil pred prav vsako rundo. Brata Kličko sta recimo znana kot »Dr. Iron First« (Vitalij; dr. Železna pest) in »Dr. Steelhammer« (Vladimir; dr. Jekleno kladivo), Muhammad Ali (rojen kot Cassius Clay, kasneje Cassius X, The Louisville Lip ...) je najbolj užival v tem, da so mu rekli »The Greatest« (Najboljši), pridevnik »jekleni« pa si je pred ime rad dodajal tudi kontroverzni (»Iron«) Mike Tyson. Zbirka vzdevkov je sicer izredno raznolika: »The Pac Man«, »Big Foot«, »The Atomic Bull«, »The Brown Bomber« ...

Boksarjev kot in brisača v ringu

Pred dvobojem je vsakemu boksarju znotraj ringa dodeljen kot, v katerem med rundami počiva in dobiva navodila trenerja. Poleg trenerja so običajno ob kotu z njim še pomočnik trenerja (če ga borec ima) in zdravnik (angl. »cutman«), ki skrbi za zdravstveno oskrbo boksarja. Ljudje ob kotu so pomembni tudi zato, ker lahko, če smatrajo, da boksarju grozi nevarnost trajne poškodbe, dvoboj takoj prekinejo. Če v ring iz boksarjevega kota prileti njegova brisača, to pomeni takojšnjo prekinitev dvoboja na njegovo škodo. Boksar je v tem primeru poražen s t. i. »tehničnim knockoutom«. V povezavi s tem dejanjem se večkrat uporablja besedna zveza »vreči brisačo v ring«, kar pomeni brezpogojno predajo.

Osnovni udarci

Obstaja ogromno različnih udarcev, pri čemer so štiri najbolj pogosti – osnovni.

Direkt: Močan udarec naravnost, z zadnjo roko. Iz osnovnega položaja zadnja roka potuje naravnost proti nasprotniku v višini njegove brade. Zadnja rama se pomakne naprej, tako da se pri udarcu dotakne brade, hkrati s tem pa se sprednja roka pomakne nazaj pred obraz in ga zaščiti. Za (še) več moči se morajo trup in boki zavrteti v nasprotni smeri urinega kazalca, teža pa se mora prenesti na sprednjo nogo.

Poldirekt: Hiter udarec naravnost, s sprednjo roko iz osnovne položaja. Pri tem udarcu se trup rahlo zavrti v smeri urinega kazalca. Pest, s katero udarimo nasprotnika, se pri udarcu zavrti za 90 stopinj, da je pri udarcu postavljena vodoravno. Druga roka ob tem ostane pred

obrazom in ga štiti. Takoj po udarcu se sprednja roka spet pomakne nazaj v osnovni položaj. Pri tem udarcu ima nasprotnik le malo manevrskega prostora za protiudarec. Poldirekt se uporablja za držanje razdalje do nasprotnika in preizkus njegove obrambe.

Kroše: Polkrožni udarec s sprednjo roko, od strani. Komolec, ki je pokrčen, se iz osnovnega položaja pomakne nazaj, pest je postavljena vodoravno. Zadnja roka je za zaščito postavljena ob bradi, trup in boki se zavrtijo v smeri urinega kazalca, pest pa z vso silo v polkrožnem zamahu leti proti nasprotniku. Po udarcu se mora boksar hitro postaviti nazaj v osnovni položaj, sicer je zelo ranljiv.

Aperkat: Navpični udarec, ki je namenjen udarjanju v nasprotnikovo brado ali telo. Ponavadi je del kombinacije udarcev (desni aperkat, ki mu sledi levi udarec od strani – t. i. »hook« - je izredno nevarna kombinacija) in je lahko najbolj učinkovito uporabljen, ko je boksar zelo blizu nasprotniku. Iz osnovnega položaja se pri aperkatu trup pomakne rahlo na desno, zadnja roka se spusti pod raven nasprotnikovih prsi, kolena sta rahlo pokrčeni. Iz tega položaja se zadnja roka v polkrožnem gibu izstrelji navzgor, ponavadi proti nasprotnikovi bradi. Iztočasna iztegnitev v kolenih še dodatno pospeši udarec in ga s tem naredi še bolj močnega.

Ostale osnove borbe

Poleg udarcev poznamo tudi različne obrambe pred njimi (blokade, izpeljave, izmiki). Pri borbi so še kako pomembni tudi koraki, s katerimi se nasprotnika približujeta, oddaljujeta ali izmikata v stran. Če se borca približata na razdaljo, s katere si ne moreta več izmenjevati neposrednih udarcev (razdalja je manjša kot dolžina iztegnjene roke), se borba nekaj časa odvija v t. i. »klinču«. Gre za nekakšno obliko prijemalne tehnike, pri kateri poskuša boksar nasprotnika objeti tako, da njegove roke pritisne ob njegovo telo in mu s tem začasno prepreči zadajanje udarcev.

Boks dovoljuje le udarjanje s členki stisnjene pesti. Udarjanje z drugimi deli roke ali z glavo je strogo prepovedano, prav tako seveda brcanje. Prav tako so prepovedani udarci pod pas, v hrbet, v zadnji del glave ali v predel ledvic. Prepovedano je še potiskanje, spotikanje in držanje nasprotnika v času udarjanja.

Oprema

Uporabljajo se rokavice različnih velikosti in iz različnih mas. Vrsta rokavice se določi za posamezen dvoboj. Manjše in bolj lahke rokavice so načeloma bolj nevarne, saj je z njimi možno zadajati močnejše udarce. Pod rokavicami se nosi povoje (»bandaže«), ki dodatno ščitijo in podpirajo kosti v dlaneh in zapestju. Tekmovalci so obuti v posebne čevlje in nosijo ščitnik za zobe. Profesionalni boksarji nastopajo brez čelade in obvezno z razgaljenim zgornjim delom telesa, medtem ko morajo imeti amaterji čelado.

Dvoboji

Boksarski dvoboji se odvijajo v ringu, med seboj se merita borca iz iste kategorije (več o kategorijah spodaj). O zmagovalcu odločajo sodniške točke, borba pa se lahko konča tudi s t. i. »knockoutom« (KO, poraženi borec se ne dvigne v času sodnikovega štetja) ali t. i. »tehničnim knockoutom« (TKO, tekmovalec je poškodovan ali preveč izmučen, da bi nadaljeval borbo). V amaterskem boksu imajo borbe po tri ali štiri runde, ki trajajo po dve minuti. Pri teh borbah sodniki upoštevajo predvsem tehnično podkovanost: čiste zadetke in pravilno izvedbo udarcev, pri čemer moč udarcev ni tako zelo pomembna. V svetu profesionalnega boksa, kjer borbe trajajo deset do 12 rund po tri minute, lahko vidimo precej močnejše udarce, sodniki pa dopuščajo tudi precej večjo silovitost udarcev.

Runde

Za dvoboj Zavec : Jackiewicz je predvidenih 12 rund, če seveda ne bo prišlo do predčasne prekinitve iz takšnega ali drugačnega razloga. Vsaka runda, kot že rečeno, traja po tri minute, kar skupaj – če borba traja do konca – znese 36 minut. Med vsako rundo je 60 sekund (1 minuta) premora, v katerem se lahko boksarja rahlo spočijeta in s trenerjema na hitro dogovorita za taktiko v naslednji rundi. Deset sekund pred koncem vsake runde na kratko zazvoni zvonec, napovedovalec (»ring announcer«) pa to pove tudi z besedami. Boksarja takrat ponavadi »stopita na plin« in v zadnjih sekundah vsake runde poskrbita še za dodatno zanimivost in dinamičnost dvoboja.

Sodniške odločitve

Poleg »knockouta« ali »tehničnega knockouta«, o čemer smo že pisali v poglavju »Dvoboji«, se dvoboj v boks lahko konča še na nekatere druge načine. V primeru, da borba traja vseh 12 rund, o zmagovalcu odločajo trije sodniki. Pri tem lahko sodniki sprejmejo soglasno odločitev (»unanimous decision«, UD), kar pomeni, da se o zmagovalcu strinjajo vsi trije sodniki, obstaja pa tudi možnost neenotne odločitve (»split decision«, SD), pri čemer dva sodnika »preglasujeta« tretjega. To se je zgodilo recimo na dvoboju med Zavcem in Jackiewiczom v Katowicah, ko je Poljak zmagal po neenotni odločitvi (SD). Sodniki so v Jackiewiczovo korist odločili z izidi 116:113, 113:116 in 115:114. Če vsak od sodnikov predstavi različne rezultate: eden je borbo ocenil v korist prvega, drugi v korist drugega, tretji pa jo je ocenil kot izenačeno, dvoboj nima zmagovalca (»split draw«).

Dvoboj je lahko – iz množice razlogov – tudi prekinjen.

Sistem točkovanja

Imenuje se »Ten Point Must System«, kar pomeni, da zmagovalec posamezne runde v vsakem primeru dobi deset točk. Maksimalno število točk v celotni borbi je torej 120. Če sodnik v posamezni rundi ne more odločiti o tem, kdo je bil boljši, oba boksarja dobita po deset točk. Poraženec posamezne runde dobi med šest in devet točk. To je predvsem odvisno od t. i. »knockdownov«. »Knockdown« se zgodi, ko se borec po prizadejanih udarcih dotakne tal ringa s katerim koli drugim delom telesa razen z nogami. Kot »knockdown« se šteje tudi držanje za ali opiranje na vrvi okrog ringa, pri čemer se borec ne more braniti ali pasti na tla. Če v rundi vidimo en »knockdown«, je izid 10:8, če dva, je izid 10:7, tri 10:6. Če je borba izredno izenačena, a vendarle nekdo malo prevladuje, »knockdownov« pa ni, naj bi sodnik rundo ocenil z 10:9. Če eden od borcev očitno prevladuje, se to oceni z 10:8. Sodniki imajo pri ocenjevanju precejšnjo avtonomijo.

Napovedovalec

Del vsakega dvoboja je tudi uradni napovedovalec oz. po angleško »ring announcer«. To je človek, ki povezuje dogodek in hkrati poskrbi za animacijo gledalcev in vsesplošni spektakel. Ena od njegovih najbolj vidnih vlog je tudi, da po koncu borbe uradno razglasi zmagovalca. On je tisti, ki pojasni gledalcem, kako (po kakšnih pravilih) se bo dvoboj odvijal in zaradi česa

se je končal tako kot se je. V kolikor je izid dvoboja nedvoumen (KO, TKO ...) to lahko stori že takoj po zadnjem zvoku zvonca, v kolikor o zmagovalcu odločajo točke sodnikov, pa mora kajpak počakati na njihovo uradno odločitev. Najbolj znani napovedovalec je danes 65-letni Američan Michael Buffer, čigar zaščitnik znak je slogan »Let's get ready to rumble!« (slovenski prevod bi zvenel nekako takole: »Naj se grmenje začne!«). Znan je tudi po zanimivem izgovarjanju (poudarjanju črk) imen boksarjev, njegova slava pa se kaže tudi v tem, da je (največkrat je igral samega sebe) nastopil v kar nekaj, pretežno boksarskih filmih, njegov glas pa se pojavlja tudi v številnih boksarskih video igrinah, namenjenih konzolam, kot so Play station, Nintendo 64, Game Boy Advance ... itd. V svoji karieri naj bi do leta 2009 zaslužil preko 400 milijonov ameriških dolarjev.

Kategorije

Tekmovalci tekmujejo ločeno po kategorijah, ki so določene glede na telesno težo boksarja. Kategorije pri boksu so: polmušja (do 48 kg), mušja (do 51 kg), bantamska (do 54 kg), peresna (do 57 kg), lahka (do 60 kg), polvelterska (do 64 kg), velterska (do 69 kg), srednja (do 75 kg), poltežka (do 81 kg), težka (do 91 kg) in supertežka (nad 91 kg).

Šampionski pas

Poenostavljeno rečeno je šampionski pas v boksu (in mnogih drugih borilnih veščinah) to, kar je pokal v ekipnih športih. Z njim je nagrajen zmagovalec dvoboja. Pas ima poseben simbolni pomen. V boksu obstajajo štiri različna vesplošno priznana združenja, in sicer World Boxing Council (WBC), World Boxing Association (WBA), International Boxing Federation (IBF) in World Boxing Organisation (WBO). Vsaka od njih ima drugačen, samo svoj pas, ki ga podeljuje zmagovalcem posameznih kategorij znotraj svoje organizacije. Boksarji, še posebej tisti, ki postanejo svetovni prvaki po eni od verzij, imajo zelo pogosto željo po osvojitvi vseh štirih pasov, s čimer lahko – po seriji zahtevnih preizkušenj – resnično postanejo prvi in najboljši v vseh pogledih. Prvak določene kategorije dobi šampionski pas v trajno last, četudi kasneje izgubi borbo za ubranitev naslova, saj vsak nov prvak ob »ustoličenju« prejme nov, samo njegov šampionski pas. Dejan Zavec je lastnik šampionskega pasu svetovnega prvaka po verziji IBF, ki ga je osvojil z zmago v Južni Afriki 11. decembra 2009 proti domačinu Isaacu

Hlatshwayu (TKO v 3. rundi), obranil pa ga je 9. aprila 2010 z zmago nad Argentincem Rodolfom E. Martinezom v ljubljanski dvorani Tivoli (TKO v 12. rundi).